

Aida Hunčec-Pita*

Usvajanje budžeta Republike Srpske za 2011. i Zakona o izvršenju budžeta Republike Srpske za 2011.: pitanje ustavnosti

Sadržaj

1. Uvod
2. Zakon o budžetskom sistemu Republike Srpske
  - 2.1. Doseg Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske
  - 2.2. Budžetski kalendar
3. Ustav BiH
  - 3.1. Član III stav 5 Ustava Bosne i Hercegovine
  - 3.2. Član III stav 3 tačka b Ustava Bosne i Hercegovine
4. Zakon o Fiskalnom vijeću Bosne i Hercegovine
  - 4.1. Otklanjanje zastoja u donošenju odluka – deblokada
  - 4.2. Zašto nije došlo do usvajanja dokumenta Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini?
5. Privremeno finansiranje na nivou Bosne i Hercegovine
6. Privremeno finansiranje u Federaciji Bosne i Hercegovine
7. Privremeno finansiranje u Republici Srpskoj
8. Pregled problema
9. Zaključak

1. Uvod

Narodna skupština Republike Srpske je 22. decembra 2010. po hitnom postupku, usvojila budžet za 2011. godinu. Usvojeni su istovremeno i Zakon o izvršenju budžeta, kao i Odluka o usvajanju budžeta.¹

Usvojeni budžet je na nivou prošlogodišnjeg budžeta i iznosi 1,6 milijardi konvertibilnih maraka. Usvajanju ovog budžeta prethodile su aktivnosti u skladu s budžetskim kalendarom² propisanim Zakonom o budžetskom sistemu Republike Srpske.³

Republika Srpska je, u odnosu na Federaciju Bosne i Hercegovine i državu Bosnu i Hercegovinu, prva usvojila svoj budžet.⁴ No, njegova stabilnost je upitna. Na to ukazuju dvije činjenice. Prva činjenica se odnosi na konkretne poteze vlasti u ovom entitetu koja pokušava na sve načine

---

*Autorica je diplomirani pravnik i saradnica FCJP.

¹ Sl. gl. RS, br. 1/11.

² *Budžetski kalendar* je redoslijed aktivnosti vezanih za pripremu, usvajanje i izvještavanje o izvršenju budžeta institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

³ Sl. gl. RS, br. 54/08.

⁴ Odluka o usvajanju budžeta RS-a za 2011, objavljena u Sl. gl. RS-a, br. 1/11.

ostvariti uštede.⁵ Druga činjenica se odnosi na zakonsku proceduru usvajanja Zakona o izvršenju budžeta i Odluke o usvajanju budžeta, naime, u ovom slučaju se nije pridržavalo odredaba Zakona o Fiskalnom vijeću Bosne i Hercegovine.⁶ Ovaj zakon propisuje istodobno usvajanje budžeta BiH i budžeta oba njezina entiteta.⁷ Ako to nije moguće na bilo kojem od tih nivoa vlasti, svi se moraju odlučiti za privremeno finansiranje dok se ne postigne dogovor o Globalnom fiskalnom okviru u Fiskalnom vijeću.⁸ S obzirom da do tog sporazuma nije došlo, ne zna se koliko će se novaca i kako će se novac moći dijeliti s jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje.

Zbog nepostizanja dogovora o fiskalnom okviru, i donošenja budžeta u Republici Srpskoj mimo procedure koju propisuje Zakon o Fiskalnom vijeću, *Sulejman Tihic*, s položaja potpredsjednika Doma naroda Parlamenta BiH, od Ustavnog suda BiH zatražio je ocjenu ustavnosti Zakona o budžetu Republike Srpske i Odluke o usvajanju budžeta.⁹ U ovom zahtjevu Tihic ističe da ni jedan od ova dva zakona nisu usaglašeni sa čl. III st. 3 tačka b; čl. III st.5 tačka a i čl. VIII st. 3 Ustava BiH.

Za utemeljenje ovakve tvrdnje je relevantna analiza odluke Ustavnog suda BiH, U 14/04.¹⁰ U njoj Sud nalazi da propust institucije (u ovom slučaju Parlamenta FBiH), dovodi do kršenja Ustava BiH, odnosno do povrede navedenih članova. Taj propust se kvalificira isto kao i propust koji je učinila Narodna skupština RS kada je usvojila oba spomenuta zakona. Pri tom nije provedena procedura koja je propisana zakonom za slučaj da se u Fiskalnom vijeću ne postigne sporazum o Globalnom fiskalnom okviru.

Kao argumente za svoju tvrdnju, podnosilac zahtjeva, navodi činjenice da je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine 29. oktobra 2003. usvojila Zakon o sistemu indirektnog oporezivanja¹¹ a čemu je prethodilo međuentitetsko potpisivanje Sporazuma o nadležnosti u oblastima indirektnog oporezivanja. Ovim sporazumom su nadležnost entiteta u oblasti indirektnog oporezivanja, a u okviru sistema porezne politike, prenesene na državu Bosnu i Hercegovinu.

Usvajanjem Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja uspostavljen je jedinstven sistem i organizacijska osnova za indirektno oporezivanje na nivou države Bosne i Hercegovine. Ovim se podržava sveukupna makroekonomska stabilnost i fiskalna održivost BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH, te pruža podrška funkcioniranju jedinstvene ekonomske teritorije u BiH.

---

⁵ Poreski prihodi, koje čine prihodi od poreza na dohodak, prihod od indirektnih poreza i ostali poreski prihodi, iznose 1,274 milijardi KM i veći su za 5,7 posto u odnosu na procijenjeni iznos za prošlu godinu. Za zaposlene u organima uprave RS-a nastavlja se primjena Zakona o plaćama i zaposleni u tom sektoru u ovoj godini primaće umanjene plaće. Povećavaju se sredstva za rad predsjednika RS-a sa 6 na 11 miliona KM. Sredstva planirana za subvencije u ovoj godini iznose 115,7 miliona KM i manja su za 21,4 posto nego u prošloj godini. Za grantove planirano je 27,3 miliona KM ili manje za 21,7 posto u odnosu na prošlu godinu, gdje je najveći grant od 3,2 miliona KM usmjeren parlamentarnim strankama. Usp. budžet RS-a za 2010. i 2011.

⁶ Sl. gl. BiH, br. 63/08.

⁷ Čl. 8 Zakona o Fiskalnom vijeću BiH, Sl. gl. BiH, br. 63/08.

⁸ Čl. 12 Zakona o Fiskalnom vijeću BiH, Sl. gl. BiH, br. 63/08.

⁹ U drugoj polovini januara 2011. Ustavni sud Bosne i Hercegovine zaprimio je zahtjev za ocjenu ustavnosti Odluke o izvršenju budžeta i Zakona o izvršenju budžeta.

¹⁰ Odluka o dopustivosti i meritumu od 29. 10. 2004.

¹¹ Sl. gl. BiH, br 44/03, 52/04, 34/07 i 49/09.

Kao sljedeći argument, navodi se postojanje Zakona o Fiskalnom vijeću u BiH.¹² Usvajanjem budžeta za 2011. od strane Narodne skupštine Republike Srpske, Tihic smatra da su prekršene odredbe ovog zakona u dijelu koji govori kako vlade na svim nivoima (državni i entitetski nivo) i parlamenti, odnosno skupština, moraju postupati u slučaju da se ne postigne sporazum o Globalnom okviru fiskalnog bilansa i politika u BiH.

Kamen spoticanja u ovom slučaju nije usvajanje budžeta kao budžeta mimo odredbi Zakona o Fiskalnom vijeću, nego samovoljno određivanje koliko novaca mora pripasti Republici Srpskoj s jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje. Vlada Republike Srpske je sama odredila taj iznos u visini od 9 procenata više nego prošle godine. Drugim riječima, budžet BiH je umanjen za 9 procenata u odnosu na prošlu godinu.

2. Zakon o budžetskom sistemu Republike Srpske¹³

2.1. Doseg Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske

Suština Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske¹⁴ je precizno i detaljno planiranje budžeta u pogledu prihoda koji su ograničavajući faktor za potencijalne rashode. Namjensko trošenje sredstava unutar precizno utvrđenog iznosa sredstava predstavlja polazište za ovaj zakon u pogledu stvaranja realnog i ekonomičnog plana.

Prema ovom zakonu, budžetski sistem čine: budžet Republike Srpske, budžet općina i gradova te plan finansijskih sredstava. Zakon regulira sljedeće oblasti:¹⁵

- pripremu, planiranje, način izrade i donošenje budžeta Republike Srpske, budžeta općina i gradova i finansijskog plana fondova,
- izvršenje budžeta Republike, budžetskog plana fondova,
- budžetsko računovodstvo, kontrolu i reviziju budžeta Republike, budžeta općina i gradova, te finansijskog plana fondova.

Sukladno Zakonu o budžetskom sistemu, priprema i izrada budžeta zasniva se na dokumentu okvirnog budžeta¹⁶, koji usvaja Vlada Republike Srpske. O usvojenom dokumentu Vlada informiše Narodnu skupštinu Republike Srpske, najkasnije 30 dana nakon usvajanja.¹⁷

2.2. Budžetski kalendar

Budžet se priprema i donosi prema budžetskom kalendaru,¹⁸ a on propisuje sljedeće rokove:

- 30. jun – Vlada usvaja dokument,
- 1. juli – Ministarstvo dostavlja dokument općinama i gradovima,

---

¹² Usp. Poglavlje 4.

¹³ Prečišćen tekst objavljen u Sl. gl. RS-a, br. 54/08.

¹⁴ Sl. gl. RS, br. 54/08.

¹⁵ Čl. 1 st. 2 Zakona o budžetskom sistemu RS, Sl. gl. RS, br. 54/08.

¹⁶ Dokument okvirnog budžeta sadrži makroekonomske projekcije i prognoze prihoda i rashoda za sljedeću fiskalnu godinu i naredne dvije fiskalne godine.

¹⁷ Čl. 15 st. 3 Zakona o budžetskom sistemu RS, Sl. gl. RS, br. 54/08.

¹⁸ Čl. 19 Zakona o budžetskom sistemu RS, Sl. gl. RS, br. 54/08.

- 1. juli – Ministarstvo izdaje budžetskim korisnicima uputstvo o načinu i elementima izrade nacrt budžeta za sljedeću fiskalnu godinu,
- 1. septembar – budžetski korisnici dostavljaju Ministarstvu budžetske zahtjeve za narednu fiskalnu godinu,
- 15. oktobar – Ministarstvo dostavlja Vladi nacrt budžeta Republike za narednu fiskalnu godinu.
- 5. novembar – Vlada usvaja nacrt budžeta Republike za narednu fiskalnu godinu i dostavlja ga Skupštini na usvajanje,
- 15. novembar – Skupština usvaja nacrt budžeta Republike za narednu fiskalnu godinu,
- 1. decembar – Vlada usvaja prijedlog budžeta Republike za narednu fiskalnu godinu.

3. Ustav Bosne i Hercegovine¹⁹

3.1. Član III stav 5 Ustava Bosne i Hercegovine

Ovaj član Ustava Bosne i Hercegovine je izvor fleksibilnosti u smislu provođenja reforme državne nadležnosti: formiranje Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH, Uprave za indirektno oporezivanje ili provođenje reforme na polju odbrane se odnose na čl. III st. 5 tačka a Ustava BiH.²⁰

Jedan od sporazuma koje su entiteti sklopili u skladu sa čl. III st. 5 tačka a Ustava BiH, jeste sporazum koji obuhvata materiju iz oblasti indirektnog oporezivanja.²¹ Prema ovom sporazumu, prenesene su nadležnosti entiteta na Parlamentarnu skupštinu BiH iz oblasti indirektnog oporezivanja u okviru sistema poreske politike kako bi se omogućilo razmatranje i usvajanje Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja.²²

Cilj Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja²³ je, između ostalog, i raspodjela prihoda na osnovu indirektnih poreza prema budžetima BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Distrikta Brčko na transparentan način. Nadalje, ovim članom Ustava BiH, obezbijedena je mogućnost da se uspostave dodatne institucije prema potrebi vršenja dodatnih nadležnosti.

Jedna od takvih institucija je i Fiskalno vijeće BiH koje je osnovano u septembru 2008. godine.²⁴

---

¹⁹ Opći okvirni sporazum za mir u BiH, Aneks IV.

²⁰ Usp. Ademović/Steiner, *Ustav Bosne i Hercegovine Komentar*, 2010, s. 543.

²¹ Neobjavljen Sporazum; Usp. Odluka o davanju saglasnosti na Sporazum o nadležnostima u oblasti indirektnog oporezivanja, Sl. nov. FBiH, br. 64/03; Zaključke Narodne skupštine RS, br. 01-1005/03, Sl. gl. RS, br. 95/03.

²² Sl. gl. BiH, br. 44/03, 52/04, 34/07 i 49/09.

²³ Usp. čl. 2 Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja, Sl. gl. BiH, br. 44/03, 52/04, 34/07 i 49/09.

²⁴ Sl. gl. BiH, br. 63/08.

3.2. Član III st. 3 tačka b Ustava Bosne i Hercegovine

Prema Ustavu BiH (član III.3.b.) entiteti su obavezni da se u potpunosti pridržavaju odluka zajedničkih institucija Bosne i Hercegovine. Takvu odluku, bez sumnje predstavlja i Zakon o Fiskalnom vijeću Bosne i Hercegovine te Zakon o sistemu indirektnog oporezivanja u Bosni i Hercegovini.

4. Zakon o Fiskalnom vijeću Bosne i Hercegovine

Kako bi se riješila nedostataka fiskalne koordinacije, BiH se obavezala na sprovođenje reforme – uspostavljanje Fiskalnog vijeća. Uspostavljanje Fiskalnog vijeća zagovarale su međunarodne organizacije, koje su prisutne u BiH, kao što su Međunarodni monetarni fond, OHR, Svjetska banka, Europska komisija i druge međunarodne organizacije.²⁵

Preporuka je također ugrađena u različite strategijske dokumente pregovarane i potpisane između međunarodne zajednice i BiH.²⁶ Pored toga, jedan od ekonomskih zahtjeva u Odluci Vijeća Europe o principima, prioritetima i uslovima sadržanim u dokumentu o Europskom partnerstvu sa BiH²⁷ jeste usvajanje Zakona o Fiskalnom vijeću i uspostavljanje procedura za njegovo efikasno funkcionisanje.

Zakonom o Fiskalnom vijeću Bosne i Hercegovine²⁸ osnovano je Fiskalno vijeće BiH. Ono ima zadatak da koordinira fiskalnu politiku u BiH kako bi se osigurala makroekonomska stabilnost i fiskalna održivost BiH, entiteta i Brčko Distrikta BiH.²⁹

Vijeće čini šest članova, i to: predsjedavajući Vijeća ministara BiH, predsjednik Vlade Republike Srpske i premijer Federacije BiH, ministar finansija i trezora BiH, ministar finansija Republike Srpske, ministar finansija Federacije BiH, a u svojstvu posmatrača i bez prava glasa guverner Centralne banke BiH i predsjednik Vlade Brčko Distrikta BiH.

Nadležnosti i odgovornosti Fiskalnog vijeća su sljedeće (čl. 5 Zakona o Fiskalnom vijeću BiH):

- a) koordinacija fiskalne politike u Bosni i Hercegovini;
- b) usvajanje prijedloga dokumenta Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini,³⁰ koji sadrži sljedeće parametre:
  1. prijedlog fiskalnih ciljeva³¹ budžeta institucija: Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH,

---

²⁵ Usp. I. Jankulov, *Fiskalno vijeće – magično rješenje*, 2007, s. 8.

²⁶ Usp. Akcioni plan Strategije srednjoročnog razvoja BiH. Dostupno na http://www.eppu.ba/pdf/teble_report_on_implementation_of_action_plan_of_bih_mtds_for_period_august_2003-march_2005.pdf

²⁷ Usp. Odluku Vijeća od novembra 2005. Dostupno na http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2005/pdf/com_555_final_ba_partnership/com_555_final_en_ba_partnership.pdf.

²⁸ Sl. gl. BiH, br. 63/08.

²⁹ Čl. 2 Zakona o Fiskalnom vijeću BiH, Sl. gl. BiH, br. 63/08.

³⁰ *Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini* predstavlja dokument koji sadrži elemente za koordinaciju fiskalnih politika u BiH, a koji se usvaja u formi sporazuma između Vlade FBiH, Vlade RS i Vijeća ministara BiH.

2. prijedlog makroekonomske projekcije i projekcije ukupnih indirektnih poreza i njihove raspodjele za narednu fiskalnu godinu,
  3. prijedlog gornje granice zaduženja budžeta institucija: BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH;
- c) usvajanje prijedloga kratkoročnih i dugoročnih makroekonomskih projekcija;
  - d) praćenje realizacije utvrđenih ciljeva i kriterija prilikom donošenja i izvršavanja budžeta, kao i preduzimanje korektivnih mjera i aktivnosti;
  - e) uspostavljanje potpune koordinacije aktivnosti u poštivanju budžetskih kalendara u pripremi, usvajanju, izvršenju i reviziji budžeta institucija: Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
  - f) predlaganje prioriteta u unapređenju sektora javnih finansija u Bosni i Hercegovini,
  - g) usvajanje Poslovnika o radu Fiskalnog vijeća i drugih potrebnih akata za funkcioniranje rada Fiskalnog vijeća;
  - h) usvajanje budžeta Fiskalnog vijeća.

Jedna od nadležnosti Fiskalnog vijeća je i usvajanje *Prijedloga dokumenta Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u BiH*. Prijedlog dokumenta Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u BiH donosi se za naredne tri godine, revidira se svake godine a usvaja se u formi sporazuma između Vijeća ministara BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade Republike Srpske. Svaka vlada treba u skladu sa zaključenim sporazumom usvojiti svoje dokumente okvirnog budžeta u skladu s budžetskim kalendarom.

Nakon usvajanja dokumenta okvirnog budžeta, Vijeće ministara BiH, Vlada Republike Srpske, odnosno Vlada Federacije BiH, predlažu i dostavljaju, svojim parlamentima, odnosno skupštini, u proceduru budžet za narednu godinu na usvajanje u skladu s budžetskim kalendarom.

4.1. Otklanjanje zastoja u donošenju odluka – deblokada

U slučaju da Fiskalno vijeće ne postigne sporazum o Prijedlogu dokumenta Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini do roka koji je predviđen budžetskim kalendarom, Sekretarijat Fiskalnog vijeća³² *ex officio* dostavlja Tehničku informaciju (Odsustvo sporazuma) Vijeću ministara BiH, Vladi Federacije BiH, Vladi Republike Srpske, Parlamentarnoj skupštini BiH, Parlamentu Federacije BiH i Narodnoj skupštini Republike Srpske.

Ukoliko se do roka za donošenje budžeta, prema budžetskom kalendaru, ne postigne sporazum o Prijedlogu dokumenta Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Srpske obavezuju se da će svojim parlamentima, odnosno skupštini, predložiti odluku o privremenom finansiranju u skladu s važećim zakonima, do momenta potpisivanja sporazuma.

---

³¹ *Fiskalni cilj*, u smislu Zakona o Fiskalnom vijeću Bosne i Hercegovine, predstavlja primarni suficit, odnosno primarni deficit. Primarni suficit, odnosno primarni deficit predstavlja razliku između tekućih prihoda i tekućih rashoda korigiran za iznos neto kamate.

³² *Sekretarijat Fiskalnog vijeća* je tijelo u okviru vijeća koje koordinira aktivnosti i rad Fiskalnog vijeća i Savjetodavne grupe, putem organizacionih i administrativnih funkcija.

Međutim, u slučaju da se sporazum ne potpiše do isteka važenja odluke o privremenom finansiranju, Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske obavezuju se da predlože okvire budžeta iz prethodne godine.

Zakon o Fiskalnom vijeću BiH je svojim članom 13 propisao i sankcije za slučaj kršenja odredaba. Sankcije će se primijeniti u slučaju da Vijeće ministra BiH, Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske, prekrše sporazum o prijedlogu dokumenta Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u BiH, ili da za slučaj odsustva sporazuma postupe suprotno svojoj obavezi o predlaganju odluke o privremenom finansiranju.

Prema Zakonu³³ propisano je da u slučaju prekršaja nepredlaganja odluke o privremenom finansiranju, prekršilac je obavezan deponirati iznos od 10% od iznosa odstupanja ispod utvrđenog fiskalnog cilja na vlastiti račun posebnih namjena. Ta deponirana sredstva se mogu koristiti isključivo za izmirenje unutrašnjeg duga prekršioca.

4.2. Zašto nije došlo do usvajanja dokumenta Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini?

Sredinom 2010. na sjednici Fiskalnog vijeća je odlučeno da će polazna osnova za utvrđivanje okvira ukupne javne potrošnje u BiH za 2011. biti na nivou 2010. godine.

Do kraja godine nije se postigao dogovor o Globalom okviru fiskalnog bilansa i politika u BiH. Po mišljenju predstavnika iz Republike Srpske, „zajedničke institucije“ BiH imaju prevelike zahtjeve kada je riječ o izdvajanju sredstava s jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje za budžet u 2011.³⁴

Prvobitni zahtjev od 920 miliona KM smanjen je na 800 miliona KM, što je više od 110 miliona u odnosu na prethodni budžet kada je izdvajanje bilo 689 miliona.

5. Privremeno finansiranje na nivou Bosne i Hercegovine

Zakon o finansiranju institucija BiH³⁵ propisuje da u slučaju da Parlamentarna skupština BiH ne usvoji Zakon o budžetu prije početka fiskalne godine, finansiranje će biti privremeno.³⁶ Privremeno finansiranje vrši se srazmjerno sredstvima utrošenim prema tromjesečnom prosjeku za prethodnu fiskalnu godinu. U tom periodu budžetski korisnici ne mogu započeti nove ili proširene programe i aktivnosti dok se iste ne odobre u Zakonu o budžetu. Nastavljanje višegodišnjih projekata, nabavka robe i usluga, odnosno nastavljanje isplate sredstava za ove svrhe, dopušteno je u skladu sa uslovima privremenog finansiranja, s tim da je višegodišnje finansiranje ili ovlaštenje za buduće obaveze odobreno u prethodnim budžetima. Budžet se mora usvojiti najkasnije do 31. marta, nakon toga se neće realizirati rashodi u bilo koju svrhu, osim isplate neizmirenog duga, sve dok se budžet propisno ne usvoji.³⁷

---

³³ Usp. čl. 3 Zakona o Fiskalnom vijeću BiH, Sl. gl. BiH, br. 63/08.

³⁴ Izjava ministra finansija RS-a A. Džombića, usp. www.bizon.ba/ekonomijal.

³⁵ Sl. gl. BiH, br. 61/04 i 49/09.

³⁶ Usp. čl. 11 st. 1 Zakona o finansiranju institucija BiH, Sl. gl. BiH, br. 61/04 i 49/09.

³⁷ Čl. 11 st. 6 Zakona o finansiranju institucija BiH, Sl. gl. br. 61/04 i 49/09.

Nakon općih izbora održanih u novembru 2010. nije došlo do formiranja vlasti na državnom nivou do kraja godine, tako da je Vijeće ministara, koje je praktično Vijeće iz prethodnog mandata, donijelo Odluku o privremenom finansiranju institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za period januar – mart 2011.³⁸

Kako se vlast na državnom nivou nije formirala ni u toku prva tri mjeseca 2011. godine, Vijeće ministara je, na prijedlog Ministarstva finansija i trezora, donijelo Odluku o privremenom finansiranju institucija BiH i njenih međunarodnih obaveza za drugo tromjesečje ove godine, za period april – juni 2011.³⁹

Na istoj sjednici kada je donesena odluka o privremenom finansiranju za drugo tromjesečje, usvojen je i nacrt budžeta za 2011. u istom iznosu kakav je iznosio u 2010. Ovaj nacrt budžeta će morati da sačeka formiranje kompletne vlasti na državnom nivou.⁴⁰

6. Privremeno finansiranje u Federaciji Bosne i Hercegovine

Zakon o budžetu u Federaciji BiH,⁴¹ u svom članu 21, propisuje da u slučaju da Parlament ne donese budžet prije početka fiskalne godine, finansiranje se obavlja privremeno, najduže za prva tri mjeseca fiskalne godine.⁴² Odluku o privremenom finansiranju donosi Parlament. Privremeno finansiranje se obavlja srazmjerno sredstvima utrošenim u istom periodu, odnosno najviše do tromjesečnog prosjeka za prethodnu fiskalnu godinu. Budžetski korisnici ne mogu započeti nove ili proširiti programe i aktivnosti dok se ne odobri budžet. Nastavljanje višegodišnjih projekata, nabavka robe i usluga, odnosno nastavljanje isplate sredstva za ove svrhe, dopušteno je u skladu sa uslovima privremenog finansiranja, s tim da je višegodišnje finansiranje ili ovlaštenje za buduće obaveze odobreno u prethodnim budžetima. Budžet se mora usvojiti najkasnije 31. marta tekuće godine. Ukoliko se budžet ne usvoji do 31. marta, nakon toga se neće realizovati rashodi u bilo koju svrhu, osim otplate zajmova, sve dok se budžet ne usvoji.

Zbog neformiranja vlasti nakon oktobarskih općih izbora, u Federaciji BiH nije bilo mogućnosti da se donese budžet. Stoga je visoki predstavnik za BiH 26. januara 2011. donio Odluku o privremenom finansiranju Federacije BiH za period januar – mart 2011.⁴³

Konačno, sredinom marta je došlo do formiranja vlasti u Federaciji BiH⁴⁴ nakon čega je po hitnom postupku usvojen budžet za 2011, kao i Zakon o izvršenju budžeta za 2011. Visina budžeta je umanjena za oko 164 miliona KM u odnosu na prethodnu godinu.⁴⁵ Projekcija budžeta zasnova je na odredbama Sporazuma o stand-by aranžmanu s MMF-om, Pisma namjere, Zakona o ostvarivanju ušteda u FBiH, te zakonu o plaćama i naknadama u organima vlasti i plaćama i naknadama policijskih službenika u Federaciji BiH.

---

³⁸ Odluka objavljena u Sl. gl. BiH, br. 2/11.

³⁹ Odluka objavljena u Sl. gl. BiH, br. 28/11.

⁴⁰ U trenutku pisanja ove analize, formiran je samo Predstavnički dom, dok Doma naroda još nema kao ni Savjeta ministara.

⁴¹ Sl. nov. FBiH, br. 19/06.

⁴² Čl. 21 Zakona o budžetu u FBiH, Sl. novine FBiH, br. 19/06.

⁴³ Odluka objavljena na službenoj web stranici OHR-a.

⁴⁴ Radio Slobodna Europa, www.slobodnaeuropa.org. Vlast je formirana bez izabranika iz tri kantona: Zapadnohercegovačkog, Posavskog i Kantona 10.

⁴⁵ Budžet Federacije BiH u 2010. iznosio je 1.863.333.532 KM, a u 2011. iznosi 1.699.318.442 KM.

7. Privremeno finansiranje u Republici Srpskoj

Prema članu 34 Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske⁴⁶ budžet se donosi za period od jedne godine i važi za godinu za koju je donesen.

U slučaju da Skupština, kao nadležno tijelo za donošenje budžeta, ne donese budžet prije početka fiskalne godine, Skupština donosi odluku o privremenom finansiranju najduže za period od 1. januara do 30. juna tekuće fiskalne godine. Ukoliko se ne donese budžet do 30. juna tekuće fiskalne godine, ne mogu se koristiti sredstva s transakcionih računa Republike, općina i gradova do donošenja budžeta.

Za razliku od vlasti na nivou BiH i vlasti u Federaciji BiH, Vlada Republike Srpske je već u martu 2010. krenula s konsultacijama o budžetu za 2011.⁴⁷ Budžet je usvojen 22. decembra 2010. a na nivou je budžeta iz prethodne godine⁴⁸, također je usvojen i Zakon o izvršenju budžeta Republike Srpske za 2011. Objavljivanjem u Sl. glasniku Republike Srpske dana 5. januara 2011. ovi dokumenti su stupili na snagu.⁴⁹

8. Pregled problema:

Donošenju budžeta na državnom i entitetskom nivou prethodi potpisivanje sporazuma o globalnom okviru fiskalnog bilansa i politika Bosne i Hercegovine u Fiskalnom vijeću. S obzirom da ovaj sporazum nije postignut, a razlog je neslaganje oko iznosa sredstava koji je trebao da se izdvoji za budžet BiH, nije se ispoštovala ni procedura donošenja budžeta kako je propisano Zakonom o Fiskalnom vijeću. Bosna i Hercegovina se finansira odlukom o privremenom finansiranju i to dva puta po tri mjeseca, iako je zakonom propisano da privremeno finansiranje može trajati samo tri mjeseca, a nakon toga se ne mogu koristiti sredstva nego se mora donijeti budžet, koji ne može biti veći no što je bio prethodne godine. Federacija BiH, zahvaljujući OHR-u i ovlastima koje ima visoki predstavnik u BiH, koji je donio odluku o privremenom finansiranju zbog neformiranja vlasti nakon oktobarskih izbora, je problem budžeta riješila privremenim finansiranjem. Nakon proteka roka za koji se može donijeti odluka o privremenom finansiranju, došlo je do formiranja vlasti koja, prvo što je učinila, usvojila je budžet za tekuću godinu, koji je manji za 9 procenata u odnosu na prošlogodišnji budžet. Međutim, Republika Srpska nije imala problema oko formiranja vlasti ali nije se pridržavala ni procedure koja je propisana Zakonom o Fiskalnom vijeću u slučaju nepostizanja dogovora i nepotpisivanja Sporazuma te donijela odluku o privremenom finansiranju, nego je donijela svoj budžet u istom iznosu kao i prošlogodišnji. Iz svega navedenog može se zaključiti da je Republika Srpska svojim postupkom povrijedila odredbe Zakona o Fiskalnom vijeću jer je usvojila Zakon o izvršenju budžeta kao i Odluku o usvajanju budžeta mimo odredbi zakona. Međutim, s obzirom da je Ustavom, odnosno njegovim članom III st. 3 tačka b), te st. 5 tačka a) istog člana, propisano da se entiteti moraju pridržavati Ustava, te i to da će se sporazumom prenijeti na Bosnu i Hercegovinu određene nadležnosti, Republika Srpska je sporni zakon i odluku donijela mimo ovih odredbi, te time povrijedila odredbe Ustava.

---

⁴⁶ Sl. gl. RS, br. 54/08.

⁴⁷ Izjava ministra finansija RS-a, A. Džombića, usp. www.bizon.ba/ekonomijal.

⁴⁸ Iznos budžeta je 1,6 mil KM. Usp. Budžet RS-a za 2010.

⁴⁹ Sl. gl. RS, br. 1/11.

9. Zaključak

Davanjem svoje saglasnosti na formiranje Uprave za indirektno oporezivanje kao i usvajanje Zakona o Fiskalnom vijeću, Republika Srpska (kao uostalom i Federacija BiH) je svoje nadležnosti iz oblasti indirektnog oporezivanja, a u okviru sistema porezne politike kao i makroekonomsku politiku prenijela na državu. Ako se analizira postupak usvajanja budžeta Republike Srpske za 2011. i Zakona o izvršenju budžeta od strane Narodne skupštine Republike Srpske, uočava se da su, i Vlada RS-a i Narodna skupština RS-a, ignorisali odredbe Zakona o Fiskalnom vijeću BiH koji je decidan u regulisanju pitanja procedure usvajanja budžeta na svim nivoima u Bosni i Hercegovini, pa tako i budžeta Republike Srpske.

Zbog toga je očigledno da su vlasti u Republici Srpskoj usvojile svoj budžet mimo odredaba koje propisuje Zakon o Fiskalnom vijeću, umjesto da su usvojili odluku o privremenom finansiranju dok se ne postigne sporazum o Globalnom okviru fiskalnog bilansa i politika Bosne i Hercegovine.

Ovdje bi trebalo naglasiti da je ovim postupkom vlasti u Republici Srpskoj, koja nije postupila po proceduru iz čl. 12 Zakona o Fiskalnom vijeću BiH, *de facto* Republika Srpska preuzela ovlaštenja koja je članom III st. 5 tačka a, Ustava BiH, prenijela na BiH. S obzirom da je Ustav BiH, u čl. III st. 3 tačka b, da će se entiteti pridržavati Ustava, zatim u čl. III st. 5 tačka a, da će Bosna i Hercegovina preuzeti one nadležnosti u stvarima u kojima se postigne saglasnost entiteta, te da se mogu uspostaviti dodatne institucije koje bi bile potrebne za vršenje tih nadležnosti, postupak vlasti u Republici Srpskoj jasno potvrđuje činjenicu da Republika Srpska jeste prekršila ne samo Zakon o Fiskalnom vijeću BiH nego i odredbe samog Ustava činjenicom da je propustila da postupi po uputama Fiskalnog vijeća, odnosno prema čl. 12 Zakona o Fiskalnom vijeću u slučaju nepostizanja dogovora o Globalnom okviru fiskalnog bilansa i politika.

Ako bliže pogledamo naprijed spomenutu odluku Ustavnog suda, U 14/04,⁵⁰ te usporedimo činjenice u tužbi, Sud bi se, prilikom odlučivanja u ocjeni ustavnosti spornog zakona, mogao pozvati na ovu odluku.

Naime, u predmetu Ustavnog suda U 14/04 podnosioci zahtjeva su tražili da se ocijeni ustavnost zakona koje je usvojila Federacija Bosne i Hercegovine, a koji se odnose na nadležnosti iz oblasti indirektnog oporezivanja po osnovu kojeg je uspostavila upravu za indirektno oporezivanje sa Upravnim odborom, koji se sastoji od ministara finansija Bosne i Hercegovine i entiteta, kao i tri eksperta. Ovom odboru je dato ovlaštenje za davanje prethodnog odobrenja za proglašenje državne ili entitetske legislative ili legislative Distrikta Brčko o indirektnom oporezivanju ili o njenoj izmjeni. Jednostavnije rečeno, entiteti su zadržali nadležnost da usvajaju legislativu u području indirektnog oporezivanja, ali je ta nadležnost uslovljena prenošenjem prava na tijelo Bosne i Hercegovine koje daje odobrenje na to.

U navedenom slučaju Ustavnog suda BiH pobijani zakon je predstavljao izmjene postojeće legislative Federacije BiH koja je regulisala fiskalnu oblast indirektnog oporezivanja. Uzimajući u obzir da dozvola Odbora nije ni tražena ni dobivena, podnosioci zahtjeva su tvrdili da je zakon koji je usvojila Federacija BiH neustavan. U svojoj odluci Ustavni sud BiH je smatrao da je

---

⁵⁰ Usp. (bilj. 10).

propust Parlamenta Federacije BiH da dobije saglasnost Odbora vodio ka povredi čl. III st. 3 tačka b, i čl III st. 5 tačka a, Ustava BiH.⁵¹

Trenutno se može očekivati da prvi zadatak koji bi trebali odraditi u Parlamentu bude usvajanje budžeta za 2011.⁵² Vijeće ministara je pripremlilo i usvojilo nacrt budžeta za 2011. koji je u visini prošlogodišnjeg budžeta.⁵³ Razlog tome je i zakonska odredba⁵⁴ koja propisuje da u slučaju da se ne postigne sporazum u zakonom predviđenom roku, vlade svojim parlamentima, odnosno skupštini, predlažu budžet na visini prošlogodišnjih budžeta.

Što se tiče Republike Srpske i njihovog budžeta održaće se *status quo* zato što je usvojen budžet na prošlogodišnjem nivou. Znači neće se moći ni izreći sankcija propisana čl. 12 st. 3 Zakona o Fiskalnom vijeću Bosne i Hercegovine, jer Zakon o budžetskom sistemu Republike Srpske propisuje privremeno finansiranje za prvih šest mjeseci (januar-juni), a ne kao na državnom nivou i u Federaciji Bosne i Hercegovine gdje je propisano privremeno finansiranje tri mjeseca. Sve i da Narodna skupština Republike Srpske poništi sporni Zakon i Odluku, te retroaktivno donese odluku o privremenom finansiranju, moralo bi se do kraja juna donijeti budžet za 2011. u visini prošlogodišnjeg budžeta, koji *de facto* već postoji.

Ovdje se s razlogom može očekivati otvaranje nekih novih problema: problem rada Fiskalnog vijeća BiH i nepostizanje sporazuma prema odredbama Zakona o Fiskalnom vijeću, a samo Vijeće nije reagiralo uputama o privremenom finansiranju, a ni sankcijama.

Drugi problem je rješavanje situacija u trenucima krize vlasti. Pozitivni zakoni BiH morali bi ugraditi i mehanizme kojima bi se regulisale situacije kada država zapadne u političku krizu izazvanu neformiranjem vlasti, krizu koja je odgovorna za donošenje budžeta.

Podsjetimo da je donošenje budžeta kasnilo zbog krize vlasti nakon općih izbora održanih u oktobru 2010. Zakon o finansiranju institucija BiH propisuje da neusvajanje budžeta prema budžetskom kalendaru vodi donošenju odluke o privremenom finansiranju.⁵⁵ Privremeno finansiranje ima za cilj obavljanje aktivnosti zakonski utvrđenih budžetskih korisnika i izvršavanja tromjesečnom prosjeku za prethodnu fiskalnu godinu. U tom periodu ne mogu se započeti nove ili proširene programe i aktivnosti. Izuzeće se odnosi samo na otplatu javnog unutrašnjeg i vanjskog duga koji se plaća s dospijjećem obaveza.

Sljedeći problem, a možda i najbitniji, koji se otvara nakon ovakvih ponašanja entiteta, bi mogao da bude nepostojanje mehanizama kojima bi se regulisala „poslušnost“ entiteta, te efikasnije sprovođenje državnih zakona kako bi se ojačala država i osigurala vladavina prava.

---

⁵¹ Usp. Obrazloženje odluke, poglavlje VI Meritum, tačka 27.

⁵² Analiza je radena prema stanju iz maja 2011.

⁵³ Usp. gore poglavlje 5 posebno bilj. 40.

⁵⁴ Čl. 12 st. 3 Zakona o Fiskalnom vijeću BiH, Sl. gl. BiH, br.63/08.

⁵⁵ Usp. čl. 11 st. 1 Zakona o finansiranju institucija BiH, br. 61/04 i 49/09.